

N:o 3.

Ank. till Riksd. kansli den 14 mars 1901, kl. 1 e. m.

Särskilda utskottets n:o 2 utlåtande, i anledning af väckt motion om skrifvelse till Kongl. Maj:t med begäran om framläggande af förslag till ändring i gällande sjölag, beträffande försäkringsgifvares rätt att i vissa fall vid domstol föra talan m. m.

Till särskilda utskottet har hänvisats en af herr *J. A. Kinnman* inom Andra Kammaren väckt motion, n:o 19, af följande lydelse:

»Uti § 214 mom. 1 af gällande sjölag finnes föreskrifvet, att om någon, som eger del i ett haveri, vill påkalla dispacheutredning, vare han dertill berättigad.

§ 326 i samma lag stadgar, att den, som icke åtnöjes med dispache, skall göra sin klandertalan anhängig vid i samma paragraf föreskrifven domstol.

Det synes alltså, enligt mitt förmenande, vara lagens afsigt, att hvar och en, hvars rätt beröres af en dispacheutredning, skall vara berättigad icke allenast att påkalla, utan äfven att öfverklaga en dylik utredning.

Jemlikt §§ 250 och 251 sjölagen åligger det försäkringsgifvare att ersätta alla de bidrag och kostnader, som genom dispache påförts försäkrade föremål. Då föremål äro försäkrade, berör dispachen således icke egarens, utan nästan uteslutande försäkringsgifvarens intressen.

Egarens eller försäkringstagarens intressen kunna för öfrigt ibland stå i direkt strid mot försäkringsgifvarens intressen, och i sådana fall lärer den förre ingalunda hjälpa försäkringsgifvaren genom att å hans vägnar öfverklaga dispachen. Fall inträffa, då lastegaren tillika är egare af fartyget, och har han då försäkrat lasten och frakten, som ofta representera ett ganska stort värde, under det fartyget går oförsäkradt, ser han icke ogerna, att försäkringsgifvaren får betala större andel i haveriet, än han rätteligen borde. Ofta kan äfven svårighet uppstå derigenom, att lastegaren är bosatt långt bort, t. ex. i Sydafrika, och då är det ej tid för försäkringsgifvaren att hinna få dokumenten före den korta fatalietidens utgång.

Försäkringsgifvare torde alltså böra vara lagligen berättigade att i denna sin egenskap ej mindre påkalla och öfverklaga en dispache, som berör hos dem försäkrade föremål, än äfven vid domstol föra talan i mål, som berör försäkringsgifvares intressen i de fall, der ersättning till det hela eller delvis skall af försäkringsgifvare gäldas.

Genom ett Kongl. Maj:ts utslag den 28 oktober 1897 i dispachemål angående skonerten Miranda har emellertid uttalats, att en försäkringsgifvare å last i denna sin egenskap icke enligt sjölagens nuvarande lydelse är berättigad att föra klandertalan mot dispache. En ändring af sjölagen i denna del är således nödig, och jag vågar därför vördsamt föreslå, att Riksdagen ville i underdånig skrifvelse anhålla, det Kongl. Maj:t måtte låta utarbета samt för Riksdagen framlägga förslag till sådan ändring i gällande sjölag, att försäkringsgifvare å fartyg, last, frakt eller andra föremål skall vara berättigad att i denna sin egenskap ej mindre påkalla och öfverklaga dispache än äfven vid domstol föra talan i mål, som angå försäkringsgifvares intressen i de fall, der ersättning till det hela eller delvis skall af försäkringsgifvare gäldas.»

I enlighet med gällande sjölag åligger det befälhafvare å fartyg att, så snart gemensamt haveri egt rum, utan dröjsmål föranstalta om utredning och fördelning af detsamma, s. k. dispache, hvilken här i landet upprättas af dertill förordnad tjänsteman, dispachör. Om någon, hvilken eljest eger del i haveriet, vill påkalla sådan utredning, är han, såsom motionären erinrat, dertill berättigad. Den, som icke åtnöjes med dispache, har, enligt af motionären jemväl ömförmäldt stadgande, att anhänggöra klandertalan vid rådstufvurätten i den stad, der dispachen är utgifven,

och öfver rådstufvurättens utslag i sådana mål kan klagan föras hos Konungen.

Befälhafvaren har sålunda i första rummet fått sig ålagd tillsyn derå, att den vid dylikt haveri uppkommande säregna och ofta mycket invecklade rättsgemenskapen mellan fartygets och lastens egare må blifva genom vederbörande myndighets försorg reglerad, och detta synes äfven väl öfverensstämma med den befälhafvaren tillkommande allmänna ställning, enligt hvilken han i första hand eger pligt och befogenhet att i alla förhållanden bevaka rederiets och lastegarnes intressen samt inför redare och lastegare är ansvarig för, att de i sådant afseende erforderliga åtgärder blifva behörigen vidtagna.

Såsom ofvan blifvit nämndt, har lagen gifvit delegare i haveriet rätt att påkalla och öfverklaga dispachentredning. Till delegare kan emellertid icke räknas försäkringsgifvare, på sätt jemväl blifvit fastslaget genom högsta domstolens af motionären omförmälda utslag den 28 oktober 1897.

Oförnekligt är väl, att försäkringsgifvaren kan lika mycket eller mer än det försäkrade föremålets egare hafva intresse af dispachens utgång, i det att han är pliktig gälda vid full försäkring hela och vid partiel försäkring en motsvarande del af det belopp, som påföres nämnda föremål, men häraf må man icke, såsom motionären antagit, draga den slutsats, att försäkringsgifvaren skulle anses såsom delegare i den rättsgemenskap, som genom haveriet uppkommit mellan egarne af fartyg, frakt och last, samt såsom sådan ega påkalla dispache eller föra talan i målet. Det lär knappast kunna anses såsom någon i vår lagstiftning erkänd grundsats, att en person, hvilken utan att vara part i ett visst rättsförhållande likväl medelbart är deraf intresserad — t. ex. i anledning af honom åliggande förpligtelse att ersätta den skada, som till följd af rättsförhållandet kan drabba någon af parterna i detsamma — skulle allenast på denna grund ega att föra talan angående berörda rättsförhållande, utan torde tvärtom sådan befogenhet i regel tillkomma endast den omedelbare rättsegaren. Att försäkringsgifvaren, i denna sin egenskap, blifvit fränkänd befogenheten att uppträda såsom part i dispachemål, synes alltså vara i öfverensstämmelse med hvad eljest i vår rätt gäller för likartade fall.

Det torde jemväl förtjena beaktande, att om försäkringsgifvare skulle erkännas såsom part i dispachemål, samma behörighet af enahanda skäl borde finnas jemväl för den, som å det försäkrade före-

målet lemnat återförsäkring och i förhållande till försäkringsgifvaren innehar samma ställning, som denne intager till föremålets egare. Väl är det utskottet bekant, att reassuradörerna förbinda sig att åtnöjas med den uppgörelse, som af assuradören träffas, men lagstiftaren har ej att taga hänsyn till sålunda träffade enskilda aftal utan till allmänna principer, och samma grunder, som anföras till stöd för assuradörs rätt till talan i förevarande fall, skulle medföra en liknande rätt för återförsäkraren. Vid sådant förhållande och då ett fartyg kan vara försäkradt hos flere försäkringsgifvare och till exempel en styckelast hos ett flertal sådana, skulle antalet parter i dispachemål ofta erhålla en synnerligt stor utsträckning, med påföljd att målens afgörande försvårades och fördröjdes. I sina konsekvenser skulle en dylik rättsuppfattning möjligen ock kunna föranleda till rubbning af den viktiga principen, att i redarnes och lastegarnes frånvaro befälhafvaren bör vara ensam beslutande och ensam ansvarig representant för de med fartyg och last förbundna intressen.

Försäkringsgifvarne äro i allt fall ingalunda uteslutna från möjligheten att vid haveritillfållen bevaka sina rättigheter. Enligt 245 § sjölagen skall försäkringstagare vid första underrättelse om olycka, som träffat försäkradt föremål och faller under försäkringsgifvarens ansvarighet, om samma olycka underrätta försäkringsgifvaren och inhemta dennes föreskrift om, hvad lämpligast bör åtgöras till de försäkrade föremålens bergning och vård äfvensom till afvärjande af större förlust. Försäkringsgifvaren synes sålunda i förhållande till försäkringstagaren ega ' beslutanderätt ifråga om de åtgärder, som kunna erfordras i omedelbart sammanhang med haveriet. Anser försäkringsgifvare önskvärdt att äfven kunna påkalla dispacheutredning och att under densamma ega att inför vederbörande myndigheter föra talan för försäkradt föremål, finnes i vår lagstiftning intet, som hindrar honom från att låta på sig öfverflytta den rätt i berörda afseenden, som eljest skulle tillkomma försäkringstagaren. För dylik öfverlåtelse kunna tänkas olika former. Dels kan försäkringsgifvaren erhålla redares eller lastegares fullmagt eller tillförsäkra sig behörigt innehaf af konnossement å last, dels kan ock öfverlåtelsen göras till vilkor för försäkrings meddelande och bestämmelse härom intagas antingen i de särskilda försäkringspoliserna eller i den allmänna svenska försäkringsplanen. Det lär alltså bero af försäkringsgifvarne sjelfve att förskaffa sig den befogenhet, motionären förmenar böra dem tillkomma, och vid sådant förhållande torde anledning saknas att

af hänsyn till deras intressen vidtaga någon åtgärd i den rigtning, motionen angifver.

På grund af hvad sålunda anförts, hemställer utskottet,

att förevarande motion icke må af Riksdagen bifallas.

Stockholm den 14 mars 1901.

På särskilda utskottets vägnar:

ROBERT DICKSON.
